

Kwaliteit van taal

3. Taalcoaching

Taalaanbod onder de nieuwe Wet inburgering

Onder de nieuwe Wet inburgering, die per 1 januari 2022 start, krijgen gemeenten de regie over de uitvoering van inburgering. Daarvoor moeten zij onder meer taaltrajecten inkopen voor de drie leerroutes en met taalaanbieders samen zorgdragen voor kwaliteit van het aanbod. Duurzame participatie en volwaardige deelname aan de samenleving door inburgeraars is het uiteindelijke doel van de nieuwe wet. Taalvaardigheid is een belangrijk middel om dat doel te bereiken.

Beste gemeente,

Dit is de derde brief in de brievenreeks 'Kwaliteit van taal' voor gemeenten. De brieven bevatten tips en aandachtspunten bij het inkopen en sturen op kwaliteit van het taalonderwijs. Gemeenten kunnen de achtergrondinformatie en suggesties gebruiken voor hun bestekken, het beoordelen van de offertes en bij de gesprekken met gecontracteerde aanbieders gedurende de samenwerking. Deze brief gaat over het belang van taalcontact en de rol van taalcoaching.

We hopen dat je aan de slag kunt met deze informatie en suggesties.

Heb je vragen? Mail ze gerust naar inburgering@divosa.nl of neem een kijkje op divosa.nl/voi.

Hartelijke groet,

Anneke Boven

Projectcoördinator inburgering bij Divosa

Achtergrondinformatie

Een van de belangrijkste factoren voor het succesvol leren van een taal is taalcontact. Juist dat blijkt een grote uitdaging: veel anderstaligen geven aan dat zij weinig contact hebben met Nederlandssprekenden. Non-formeel leren via taalcoaching door vrijwilligers is een krachtige vorm om taalcontact te bevorderen en het netwerk van nieuwkomers te vergroten.

De rol en uitdagingen voor de gemeente hierin zijn:

- faciliteren en financieren van taalcoaching van goede kwaliteit voor inburgeraars
- verbinden van formeel en non-formeel aanbod.

In een taalcoachtraject spreken een taalvrijwilliger en nieuwkomer(s) vaak wekelijks af, zo'n anderhalf uur per keer. Verschillende organisaties bieden taalcoaching aan. Denk hierbij aan onafhankelijke stichtingen, bibliotheken, taalhuizen, welzijnsorganisaties, gilden en vluchtelingenwerkgroepen ¹. We noemen deze organisaties hierna 'taalcoachaangebieders'. Een coördinator van een taalcoachaangebieder begeleidt het traject en bewaakt de voortgang. Deelnemers oefenen praktijkgericht de Nederlandse taal, op een laagdrempelige en speelse manier én daarnaast wordt veel aandacht besteed aan het herhalen en inslijpen van bijvoorbeeld de woordenschat ('taalkilometers' maken). Dankzij de wekelijkse contacten bouwen mensen een band op en leren ze elkaars netwerk kennen. Taalcoaching is daarnaast belangrijk voor het versterken van het welbevinden en het zelfvertrouwen van anderstaligen: de durf om de taal ook zelfstandig toe te passen ². Door de persoonlijke aandacht van de vrijwilliger is er veel ruimte voor maatwerk en kan de vrijwilliger inspelen op de specifieke leerdoelen. Daarmee is taalcoaching een belangrijk element in de ketensamenwerking rondom de inburgeraar.

Suggesties voor beleid

De volgende aandachtspunten kunnen gemeenten op weg helpen bij het organiseren van taalcoaching als onderdeel van het gemeentelijke inburgeringaanbod:

- Formuleer een beleidsvisie over taalcoaching. Neem taalcoaching op als onmisbaar onderdeel van de inburgering in het gemeentelijke beleidskader. Stel een ambitie vast, zoals 'voor iedere inburgeraar een taalvrijwilliger'. Als dit niet haalbaar is, formuleer dan naar welke type inburgeraars de prioriteit uitgaat.
- De vraag naar taalcoaching van anderstaligen is doorgaans veel groter dan het beschikbare aanbod. Het werven, opleiden en begeleiden van nieuwe typen vrijwilligers kost extra tijd en inspanningen. Reserveer geld, zodat taalcoachaangebieders in staat zijn om de benodigde gekwalificeerde vrijwilligers te kunnen leveren.
- Informeer klantmanagers over doelstellingen en beschikbaarheid van taalcoaching: dit schept zowel naar de inburgeraar, de klantmanager en de taalcoachaangebieder duidelijke doelen en verwachtingen.
- De motivatie van de deelnemer is van belang. 'Verplichte' taalcoaching pakt vaak slecht uit: taalcoaching werkt immers alleen als de deelnemer zelf gemotiveerd is om te oefenen.
- De wijze waarop de selectie, training en begeleiding van vrijwilligers en monitoring van trajecten wordt georganiseerd kan verschillen per organisatie. Formuleer in je subsidieaanvraag/bestek wat je verwacht van een taalcoachaangebieder en houd rekening met het informele karakter van taalcoaching waarbij wordt gewerkt met vrijwilligers.

¹ Zie voor een overzicht van alle organisaties die taalcoaching bieden de website: www.taalcoaching.nl

² Zie bijvoorbeeld: [Opbrengsten van taalcafés en cursussen digitale vaardigheden KB en Probiblio \(2018\)](#), [Verduurzamen van informele taalondersteuning Verwey-Jonker Instituut \(2013\)](#), [Meer dan taal alleen Regioplan \(2011\)](#)

De [10 succesfactoren voor effectieve taalcoaching](#) die door koepelorganisatie Stichting Het Begint met Taal³ zijn opgesteld helpen om hiervoor de gewenste criteria op te stellen.

- Oriënteer je op de taalcoachaانبieders in jouw gemeente of arbeidsmarktregio (raadpleeg www.taalcoaching.nl voor een actueel overzicht).
- Denk na over de praktische organisatie. Wellicht is het handig om - in het geval van meerdere aanbieders - één centraal aanmeldpunt te organiseren waar klantmanagers mensen naar kunnen doorverwijzen.
- Denk na over de financieringsvorm: inkoop of subsidie? Doorgaans past het subsidie-instrument beter bij vrijwilligersorganisaties en bibliotheken.
- Reserveer geld voor de afstemming met non-formeel leren in de gehele ketenaanpak.
- Reserveer geld voor de afstemming tussen formeel en non-formeel leren. Alleen wanneer gemeenten hierin een sturende rol spelen, kan een dergelijke samenwerking van de grond komen. Taalscholen vinden de inzet van taalvrijwilligers ook essentieel om nieuwkomers de Nederlandse taal snel en effectief te leren, maar vinden het lastig om de verbinding met non-formeel leren te maken, blijkt uit onderzoek⁴.
- Neem in het bestek voor de formele aanbieders de eis op dat ze op een gelijkwaardige manier samenwerken/afstemmen met non-formeel leren.

Suggesties voor bestek, beoordeling en samenwerking

Gemeenten kunnen een rechtstreekse subsidierelatie met de taalcoachaانبieder aangaan of organiseren dat de formele taalschool een onderaانبesteding doet bij een taalcoachaانبieder. Om te sturen op de inzet en de kwaliteit van taalcoaching kan de gemeente onderstaande vragen stellen:

1. Wat zijn de doelen van taalcoaching?

Handvatten voor gemeenten: De aanbieder moet duidelijk onderscheid maken tussen oefenen binnen/of rondom het klaslokaal (formeel leren) en taalcoaching buiten het klaslokaal (non-formeel leren).

Het non-formele aanbod besteedt aandacht aan het praktijkgericht oefenen en leren buiten de klas, dicht bij de oefendoelen van de inburgeraar. Maatwerk is hierbij het uitgangspunt. Daarnaast is het van belang dat deelnemers de oefenstof vaak herhalen en in de praktijk brengen.

2. Hoe selecteert en traint de taalcoachaانبieder de taalvrijwilligers? Hoe worden de vrijwilligers en nieuwkomers begeleid?

Handvatten voor gemeenten: In de eerder genoemde 10 succesfactoren voor effectieve taalcoaching staat o.a. het belang van goede begeleiding van vrijwilligers en nieuwkomers genoemd, het organiseren van een kwalitatief goed team van coördinatoren en het benutten van speciaal ontwikkeld oefenmateriaal voor anderstaligen, zoals SpreekTaal.

3. Hoe zorgt de taalcoachaانبieder met de formele taalaانبieder samen voor werkbare, gelijkwaardige en efficiënte werkafspraken voor taalcoaching? Hoe is de afstemming met formele taalscholen, taalcoachaانبieders en eventuele participatieaانبieders georganiseerd?

Handvatten voor gemeenten: Om tot een succesvolle samenwerking te komen, is het belangrijk dat er een duidelijke structuur wordt neergezet tussen de formele taalschool en de taalcoachaانبieder.

³ Stichting Het Begint met Taal is expert op het gebied van taalcoaching aan anderstaligen. Ze vergroten de bekendheid en effectiviteit van taalcoaching met materiaal, advies en training. Als landelijk platform ondersteunen ze zo'n 185 organisaties, verspreid over ruim 400 locaties. De stichting is voortgekomen uit het Deltaplan Inburgering van het ministerie van VROM.

⁴ [De gouden combinatie van taal en taalcoaching: taalscholen willen wel maar kunnen niet](#), Joram Spijker (2020)

Zowel de taalschool als de taalcoachaangebieder moeten de taak 'coördineren taalcoaching' opnemen in het takenpakket van een (betaalde) coördinator. Deze personen zijn verantwoordelijk voor 1) de onderling taakverdeling, zoals afspraken over aanmelden, intake, trainen en begeleiden van vrijwilligers, rapportage en het informeren van bijvoorbeeld de NT2-docenten van de taalschool en 2) het overleg tussen de coördinatoren van de formele taalaanbieder en van de taalcoachaangebieder. Zie voor een nadere toelichting de [Handreiking taalcoaching in de inburgering voor gemeenten](#) van Stichting Het Begint met Taal.

4. Hoe monitort de taalcoachaangebieder de effectiviteit van taalcoaching? Welke instrumenten zet de aanbieder hiervoor in?

Handvatten voor gemeenten: Voor de monitoring en effectmeting van taalcoachtrajecten is het belangrijk dat de taalcoachaangebieder met een goed systeem werkt. In [dit overzichtsdokument](#) zijn vier systemen (MATCH, Qwasp, Impactmonitor en Fenna) met elkaar vergeleken.

Aandachtspunten voor de verschillende leerroutes

- B1-route: Met name om de stap van A2-niveau naar B1 te kunnen maken, heeft de inburgeraar behoefte aan veel taalcontact. Naast 1-op-1-coaching kunnen inburgeraars gebruikmaken van taalcafés en oefengroepjes. Ook is het mogelijk dat de inburgeraar, tijdens zijn of haar stage, werkvoorbereiding of eenmaal aan het werk, gebruikmaakt van taalcoaching op de werkvloer.
- Onderwijsroute: De inburgeraar gaat met een taalvrijwilliger gericht oefenen met de spreekvaardigheid en heeft daarbij extra focus op toeleiding naar een opleiding. Denk hierbij aan het oefenen van gesprekken over vervolgopleidingen op het mbo, hbo of wo.
- Zelfredzaamheidsroute (Z-route): De ondersteuning kan zich richten op het participatiedeel door het oefenen van praktijksituaties. Taalcoaching kan in de Z-route onderdeel zijn van de urenverplichting op participatie, en geldt in geen geval voor de urenverplichting op taal. Een taalvrijwilliger kan net dat steuntje in de rug zijn om een volgende stap te zetten. Aanvullend kunnen inburgeraars gebruikmaken van taalcafés en oefengroepjes.